

Nega parkljev pri plemenskih svinjah

Pogost vzrok za izločitev plemenskih svinj so težave z nogami. Probleme običajno zaznamo kot šepavost, vzroki pa so pogosto poškodovani parklji. Težave s parklji in nogami se kažejo že pri svinjah po prvi in drugi prasitvi. Pomen roževine je varovanje mehkejšega tkiva na koncu prstov. Zdrava, nepoškodovana roževina je predpogoj za zdravje nog, lahkotno gibanje in dolgo rabo plemenskih svinj. Na pogostnost problemov vplivajo v največji meri oskrba plemenskih prašičev, nega parkljev in kakovost tal.

Svinjam s predolgimi parklji pogosteje zdrsne, tudi pri vstajanju so bolj nerodne in se ob tem hitreje poškodujejo. Manj jedo. Problemi s parklji povzročijo probleme v reprodukciji. Svinje s slabšimi parklji bodo imele težave pri izražanju privolitvenega refleksa ob odkrivanju bukanja in pripustu ter se jih težje obreji, breje svinje se bodo manj gibale, doječe pa zaužile premalo krme. Vse težave, ki povzročajo bolečino, slabo vplivajo na materinske lastnosti svinj. Doječe svinje s predolgimi ali poškodovanimi parklji pogosteje polegajo pujske. Skrb za zdravje in boljše počutje plemenskih prašičev so v razviti prašičerejski industriji postavili na prvo mesto. Plemenske svinje bomo tako brez nege parkljev prej izločili. Reje imajo zato manj gnezd na svinjo letno in dodatne stroške za plemenski podmladek. Slabša produktivnost, zdravljenja, izločitve in usmrtnitve svinj zelo povečajo stroške prireje pujskov.

Urejanje parkljev uvrstimo v termin, ko so plemenske svinje najmanj pod stresom. Fiksiranje svinje lahko škoduje ugnezdenju zarodkov, če nego parkljev izvajamo pri svinjah v zgodnji brejosti. Pri svinjah proti koncu brejosti pa povzroči pritisk na vime in trebuh, poln pujske. Najprimernejši čas za urejanje parkljev pri plemenskih svinjah je v interim obdobju ali 30 do 40 dni po implantaciji, tj. slab mesec po pripustu. Izjema naj bi bila le pri nujnih primerih. Preventivno obrezovanje parkljev preprečuje, da bi se (pre)dolgi parklji odločili sami.

Mnogi rejci prašičev so prepričani, da se jim z nego parkljev jemlje le čas in denar, ki ga nimajo. Prepričani so, da se nega parkljev sliši zelo dobro v teoriji, v praksi pa je neizvedljivo. Oskrbnikom pogosto manjka znanja, zakaj je nega potrebna, in spretnosti, da parklje tudi oskrbijo. Ne zanikamo, da je oskrba parkljev zahtevno opravilo, zato naredimo vse, da je njihova obraba učinkovita in se tako izognemo poškodbam in pogosti negi. Kljub temu, pa je dobro predvideti in pripraviti prostor, kjer enostavno in hitro oskrbimo živali. Nekateri rejci dvomijo o finančni učinkovitosti tega ukrepa, vendar pa se nakazuje trend, da živinorejski industriji daje lahko nov zagon prav skrb za dobrobit rejnih živali.

PRIPRAVA IN FIKSIRANJE ŽIVALI

Predno pričenemo z delom, si pripravimo specialno orodje in prvo pomoč za oskrbo poškodb na parkljih. Med pribor uvrščamo merilo in marker, s katerima

si lahko označimo mesta za korekture. Za obrezovanje uporabljamo namenške klešče, nož in (kotni) brusilnik. Za oskrbo odkritih ali povzročenih ran potrebujemo antiseptično sredstvo (mazilo, posip) za hitro celjenje ran, povoje in lepilni trak za pritrnitev povoja. Dobro je, da je v bližini tudi tekoča voda za čiščenje. Priporočajo se očala ali obrazna maska, ker je lahko prah, ki nastaja pri brušenju, zelo dražeč. Roke se zaščitijo pred morebitnimi praskami ali poškodbami s tršimi rokavicami.

Predno začnemo z nego parkljev, žival fiksiramo. Priporočajo, da svinjo zapremo v posebno dvižno (slika 1) ali vrtečo kletko. Na spodnjem delu dvižne kletke je valj, ki podpira žival, na obeh straneh valja pa so odprtine za noge. Ko žival dvignemo, je fiksirana in je mirna med posegom. Manj priporočljivo je zankanje živali ali preprosto držanje noge, je pa uporabno, ko žival ne more sama priti do dvižne kletke. Dvižno kletko lahko kupimo, spretnejši rejci pa jo tudi sami naredijo.

Slika 1: Dvižna kletka za oskrbo plemenskih živali

OBREZOVANJE PARKLJEV

Z nego parkljev moramo začeti takoj, ko opazimo, da parklji prehitro rastejo in se podaljšujejo. Ko so predolgi, so lahko tudi že deformirani, jih težje uredimo in lahko povzročijo sekundarne okužbe in nepopravljive poškodbe sklepov, okostja in plečk. Krajše parklje skrajšamo in oblikujemo hitreje kot daljše.

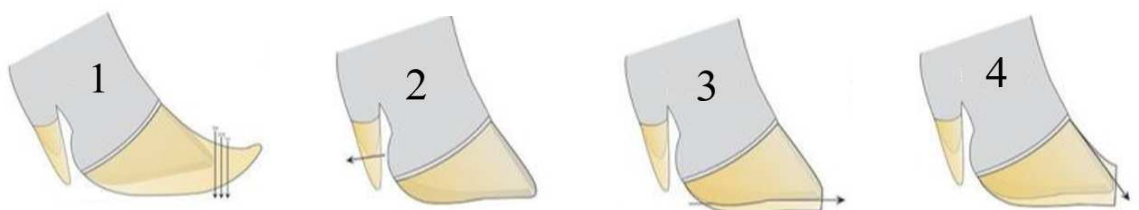
1. Poznati moramo pravilni izgled parklja. Ko parkelj v dolžino meri 7 cm ali več, ga je potrebno obrezati. Samo krajšanje konic ne zadostuje, parkelj moramo nadalje obrusiti z brusilko na podplatu kot tudi na zgornjem delu.

2. Primerjajmo spremembe na problematičnih parkljih s pomočjo posnetkov in pripravimo načrt za oskrbo. Tako potem ob delu hitreje sprejemamo odločitve in se izognemo napakam pri negi.
3. Ob odbiri ali nakupu plemenskega podmladka presodimo konstitucijo nog, izgled parkljev, stojo in hojo. Posebej skrbno opazujemo pri gibanju živali, pri katerih dolžina parkljev presega 6 cm, ko v dolžino merijo 7 cm pa je čas, da jih obrežemo. Svinje bolj obtežijo prve (okoli 58 % telesne mase) noge kot zadnje (okoli 42 %), zato bo težje opaziti šepanje na prvih kot zadnjih nogah.
4. Plemenske svinje večkrat opazujemo pri gibanju in stoji, temeljito pa jih pregledamo vsaj enkrat po vsaki prasiatvi. Pri stoji naj bi se opirale enakomerno na vse štiri noge. Najbolj primeren čas za opazovanje je v času laktacije, odločitev pa sprejmemo ob koncu laktacije, pri preselitvi v pripustišče ali pred pripustom. Če odstavljenе svinje takoj skupinsko uhlevimo, jih veliko lažje opazujemo pri hoji. Preverimo tudi število obiskov pri krmilniku. Pričakujemo lahko, da bo v skupini odstavljenih svinj imelo težave s predolgimi ali neizenačenimi parklji 10 do 20 % svinj.
5. Pri izbranju tal iščemo rešitve, na katerih je obraba parkljev zadostna, in z dodeljevanjem dodatnih površin, omogočimo svinjam veliko gibanja. Redno vzdržujemo opremo, tla in pregrade.

Obrezovanje parkljev opravimo v štirih korakih v redosledu, kot je prikazano na sliki 2. Po striženju je priporočljivo namakanje v raztopinah za razkuževanje in utrjevanje parkljev. Pri govedu uporabljajo formalin, bakrov sulfat ali v vodi topne antibiotike. Pri prašičih so ugotovili, da parklji lahko postanejo krhki, raztopino tudi radi pijejo, zato parklje raje le popršimo.

Korak 1: V prvem koraku skrajšamo prednji del glavnih prstov (slika 2, korak 1). Vnaprej izmerimo in z markerjem označimo dele parklja, ki ga bomo odstranili. Za krajšanje roževine na prstih uporabimo specialne klešče. Obrezujemo v manjših kosih, da parklja ne bi obrezali preveč. Parklje obrezujemo nekje na dolžino 5 cm, vendar obstajajo razlike med živalmi.

Korak 2: Krajšamo krnjave parklje (slika 2, korak 2). Predolgi krnjavi parklji lahko ovirajo normalno gibanje svinje in so zelo izpostavljeni poškodbam, saj se lahko zagozdijo med rešetke in se jih pri izvlečenju celo snamejo. Idealna dolžina krnjavih parkljev je 2 cm. Za krajšanje uporabimo klešče za ščipanje parkljev. Krajšamo jih postopoma.

Slika 2: Redosled pri obrezovanju parkljev pri prašičih - krajšanje in oblikovanje

Korak 3: V tretjem koraku (slika 2, korak 3) obrusimo podplat in pri tem pazimo, da sta podplat in peta v ravnovesju. Cilj je, da je pohodna površina noge ravna preko obeh parkljev, saj se tako najbolje prenaša teža telesa. Običajno hitreje raste zunanji parkelj, zato ga je treba bolj skrajšati. Pri notranjem parklju so potrebni le manjši popravki, predvsem se zgladi podplat. Če mehko tkivo na peti preraste, ga previdno obrusimo ali porežemo s specialnim nožem. Pri tem pazimo, da ne poškodujemo živega tkiva.

Korak 4: Preraščeni parklji postanejo konkavni, zato roževino pobrusimo s kotnim brusilnikom tako, da postane stena parklja ravna (slika 2, korak 4). Parkelj mora biti raven vse od mehkega tkiva nad njim do konca prsta. S kotnim brusilnikom obrusimo tudi krnjave prste. Robovi parklja naj bodo zaokroženi in ne ostri in tanki. To prepreči zatikanje parklja in poškodbe.

Pripravili:
prof. dr. Milena Kovač